

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Kohéziós Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

SZÉCHENYI 2020

A környezettudatosság és a jogszabályok betartásának fontossága a fluortartalmú üvegházhatású gázokkal kapcsolatos tevékenységek vonatkozásában

INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI
MINISZTERIUM

NEMZETI KLÍMAVÉDELMI HATÓSÁG

2020

Bevezető

2014. május 6. napján lépett hatályba az Európai Parlament és a Tanács *a fluortartalmú üvegházhatású gázokról és a 842/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről* szóló 517/2014/EU rendelete, amelyet 2015. január 1. napjától kell közvetlenül alkalmazni valamennyi uniós tagállamban. A fluortartalmú üvegházhatású gázokra vonatkozó, teljesen új alapokra helyezett uniós és nemzetközi szabályozás nyomán jött létre a Nemzeti Klímavédelmi Hatóság (Hatóság), amely a klímagázokkal kapcsolatos valamennyi tevékenység hatósági ellenőrzését és felügyeletét, valamint az ezekkel kapcsolatos hatósági jogkörök gyakorlását látja el. A Hatóság feladata többek között a klímagázot tartalmazó vagy azzal működtetett, meglévő és újonnan telepített alkalmazások, rendszerek, illetve a klímagázok forgalomba helyezésének, felhasználásának és ártalmatlanításnak monitoringja, valamint ezek potenciális környezetbe jutásának megelőzése érdekében egységes Klímagáz adatbázis (Adatbázis) létrehozása és üzemeltetése. Az Adatbázisban vezetett nyilvántartásban a klímagázokkal kapcsolatos tevékenységet folytató jogi és természetes személyek szerepelnek, valamint a regisztrációra kötelees alkalmazások tulajdonosai és üzemeltetői.

Jogszabályi háttér

A klímagázokkal kapcsolatos hazai szabályozás három fő pilléren nyugszik.

Az egyik pillérnek az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve végrehajtási keretrendszeréről szóló 2007. évi LX. törvény (Éhvt.) tekinthető. Az Éhvt. meghatározza a fluortartalmú üvegházhatású gázokkal kapcsolatos tevékenységet folytatók kötelezettségeit, amely többek között magában foglalja a Hatóság által működtetett Adatbázisban való regisztrációt, továbbá adatszolgáltatási és jelentéstételi kötelezettséget, valamint az éves klímavédelmi felügyeleti díjfizetési kötelezettséget is.

A jogszabályi háttér másik fontos pillére a *fluortartalmú üvegházhatású gázokkal és az ózonréteget lebontó anyagokkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről* szóló 14/2015. (II.10.) Korm. rendelet (Kormányrendelet). Ez a jogszabály rendelkezik – egyebek mellett – a fluortartalmú üvegházhatású gázokat vagy ózonréteget lebontó anyagokat tartalmazó alkalmazások és rendszerek szivárgásvizgálatáról, az alkalmazások üzemeltetőinek felelősségéről, a kötelezettségek megszegése esetén kiszabható klímavédelmi bírságról és egyéb jogkövetkezményekről, továbbá részletesen meghatározza az egyes vállalkozásképzési kategóriák jogosultságait.

A harmadik pillért a jogi szabályozásban a *fluortartalmú üvegházhatású gázokkal kapcsolatos tevékenységeket végzők képzésére vonatkozó szabályokról* szóló 60/2016. (XII. 28.) NFM rendelet (Rendelet) jelenti. A Rendelet határozza meg a természetes személyek képzésének feltételeit, rendelkezéseket tartalmaz a vállalkozások képzéséről, továbbá előírja, hogy a Hatóság gondoskodik a fluortartalmú üvegházhatású gázokkal kapcsolatos tevékenységet folytató, folytatni kívánó természetes személyek képzési, képzési és vizsgáztatási feladatainak ellátásáról.

A Hatóság országszerte több szakképzési centrummal kötött képzési megállapodást. A képzésekre való jelentkezés a Hatóság honlapján keresztül elérhető Adatbázisban történik. Az elektronikus felületen igény szerint választhatóak a képzések. Az oktatásokra jelentkezők országszerte több helyszínen is megszerezhetik a tevékenységük végzéséhez szükséges ismereteket és az azt igazoló tanúsítványt, amelyet közvetlenül a képzés és vizsga sikeres teljesítése után, a helyszínen kézhez is kapnak a vizsgabizottságtól. A képzéssel még nem rendelkező személyek Hatóság által szervezett Klímagáz képzéseken való részvételéhez szükséges a szakmai előképzettség megléte.

Az érvényes képzéssel rendelkező személyek megújító képzés, illetve (kreditpontos) szakmai továbbképzések keretében hosszabbítják meg képesítésük érvényességét.

A Klímagáz képzés és megújító képzés között alapvető különbség, hogy megújító képzésre kizárólag a magyar képzési rendszerben szerzett, érvényes képzéssel rendelkező természetes személyek

jelentkezhetnek az érvényesség lejártát megelőző 6 hónapon belül. Sikeres megújító vizsga teljesítése esetén 3 évvel hosszabbodik meg a képesítés érvényessége, míg a Klímagáz képzésen a megszerzett képesítés a képesítési tanúsítvány kiállításától számított 5 évig érvényes. A Hatóság 1 évvel meghosszabbítja azon személy képesítési tanúsítványának az érvényességét, aki a képesítés érvényességének ideje alatt szakmai továbbképzéseken igazoltan 50 kreditpontot gyűjt össze. Az 50. kreditpont megszerzésének időpontjában a résztvevő valamennyi érvényes képesítési tanúsítványának érvényessége meghosszabbításra kerül.

A klímagázok és környezetre gyakorolt hatásuk

Klímagázok fogalma keretében a Kormányrendelet a fluortartalmú üvegházhatású gázokat és az ózonréteget lebontó anyagokat rögzíti. Az ózonréteget lebontó anyagok (ORLA) az 1005/2009/EK parlamenti és tanácsi rendelet 3. cikk 4. és 10. pontjában meghatározott anyagok körét jelenti. Az ózonréteget lebontó anyagok, mint például a klórozott-fluorozott szénhidrogének (CFC-k) még előfordulnak régi alkalmazásokban, azonban az ilyen gázok forgalmazása és az azokat tartalmazó működő alkalmazásokba történő betöltése, szerviz célú rátöltése ma már tilos.

Az üvegházhatású gázok közé tartoznak a hidrogénezett-fluorozott szénhidrogének (HFC-K), melyek környezetkárosító hatásának mérésére szolgáló index a GWP, azaz a globális felmelegedési potenciál. A GWP megmutatja, hogy adott tömegű üvegházhatású gáz meghatározott időszak alatt mennyire melegíti a légkört ugyanakkora tömegű szén-dioxidhoz képest. A szén-dioxid GWP értéke 1, ehhez mérten erősen üvegházhatású gáznak minősülnek a fluorozott üvegházhatású gázok, például a HFC-23 (ismertebb nevén R23) gáz, melynek GWP értéke 14.800, míg az SF6 gázé közel 23.000.

A fluorozott üvegházhatású gázok az egyetlen olyan csoportja az üvegházhatású gázoknak, amelyek nem fordulnak elő a természetben, hanem mesterséges úton kerültek kifejlesztésre, ipari célú felhasználásra. A fluorozott gázok felhasználásának és kibocsátásának

meredeken növekvő trendje indokolja az egyre szigorúbb szabályozást, ugyanis a fluorozott üvegházhatású gázok kibocsátásának mértéke megtöbbszöröződött 1990-hez képest mind Magyarországon, mind pedig az EU-ban.

Az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület (IPCC) jelentése szerint¹:

- az utóbbi három évtizedben rendre melegebb volt a Föld felszíne, mint bármely megelőző évtizedben 1850 óta;
- az északi féltekén, ahol elegendő adat áll rendelkezésre a becslés elvégzéséhez, az 1983-tól 2012-ig tartó időszak valószínűleg a legmelegebb 30 éves periódus volt az elmúlt 1400 évben;
- az 1992–2011 között eltelt időszakban a grönlandi és az antarktiszi jégtakaró veszített tömegéből, a fogyás 2002–2011 között valószínűleg nagyobb ütemben történt;
- a gleccserek visszahúzódása folytatódott, csaknem világszerte;
- az északi féltekén a tavaszi hótakaró kiterjedése tovább csökkent;
- 1901–2010 között a világtengerek közepes szintje 0,19 [0,17–0,21] méterrel nőtt, a tengerszint emelkedésének üteme a XIX. század közepe óta nagyobb, mint az átlagos ütem az azt megelőző két évezredben.

A klímaváltozás jelentős hatást gyakorol a Föld egész ökoszisztémájára, az ember természeti környezetére, ami közvetlenül befolyásolja a vízgazdálkodást és ezáltal az ivóvízellátást, a mezőgazdasági termelést, az ember egészségét és épített környezetét. Ezek a változások kihatással vannak az emberiség gazdasági-társadalmi viszonyaira, megváltoztatják az ipari és mezőgazdasági termelés körülményeit, a természeti és társadalmi javak eloszlását, a kereskedelmet.

¹/ https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/02/ar5-spm-syr_Hungarian.pdf/Éghajlatváltozás 2014 Szintézis Jelentés Döntéshozói Összefoglaló

Ezért is kiemelten fontos a klímagázokkal kapcsolatos tevékenységet folytató szakemberek és vállalkozások tájékozottsága annak érdekében, hogy teljes körűen informáltak legyenek a jogszabályokban rögzített kötelezettségeikről, hiszen ezáltal mozdítható elő a jogkövető magatartás. A jogszabályokban foglalt kötelezettségek teljesítése elősegíti a fluortartalmú üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentését, hozzájárulva ezzel a környezet védelméhez.

Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése

Mind az Európai Unió, mind Magyarország célkitűzései között szerepel az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése. Jelentős nemzetközi előrelépés volt a globális felmelegedés megfékezése érdekében az Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) 1992-ben létrejött Éghajlatváltozási Keretegyezménye, melyet a világ szinte minden állama aláírt. Célkitűzése az üvegház-gázok légköri koncentrációinak stabilizálása olyan szinten, amely megakadályozná az éghajlati rendszerre gyakorolt veszélyes antropogén hatást. Ezt a szintet olyan időhatáron belül kell elérni, ami lehetővé teszi az ökológiai rendszerek természetes alkalmazkodását az éghajlatváltozáshoz, biztosítja, hogy az élelmiszer-termelést az éghajlatváltozás ne fenyegetse, valamint lehetőséget teremt a fenntartható gazdasági fejlődés folytatására².

Az ózonkárosító anyagokat tartalmazó termékek forgalmazása és újratöltése a Montreali Jegyzőkönyv alapján már 1989 óta tilos. A kifejezetten az üvegházhatású gázokra vonatkozó nemzetközi egyezmény, a Kiotói Jegyzőkönyv 1997-ben született meg. Megalkotásakor 2012-ig fogalmazott meg előirányzatokat a résztvevő tagállamoknak. A résztvevő országok vállalták az üvegházhatású gázok mintegy 5%-os kibocsátás-csökkentését az 1990. évi bázisévhez képest. Az egyezmény lejártakor további nyolc évre, 2020-ig hosszabbították meg a részt vevő országok az egyezmény érvényességét idejét.

²/ <http://zbr.kormany.hu/download/b/72/00000/ENSZ%20%C3%89ghajlatv%C3%A1ltoz%C3%A1si%20Keretegyezm%C3%A9ny%20HUN.pdf> / ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény

Kiemelendő további ilyen tárgyú megállapodás a 2015 decemberében született Párizsi Egyezmény, melynek célja a globális felmelegedés 2°C alatt tartása, többek között a kibocsátások csökkentésével. A ke-retegyezmény 2016. november 4. napján lépett hatályba, 30 nappal azt követően, hogy teljesültek a megállapodás feltételei, azaz ratifi-kálta legalább 55 ország, amelyek együttesen a globális felmele-gedésért felelős gázok 55 százalékát bocsátják ki. 2016. október 15-én a Montréali Jegyzőkönyv 197 tagja aláírta a fluorozott szénhidrogé-nek (HFC) használatának világszintű, fokozatos csökkentéséről szó-ló kigali módosítását. A Kigali egyezmény lehetővé teszi a párizsi egyezmény célkitűzésének megerősítését, vagyis a globális felmele-gedést 1,5°C és 2°C között tartani 2100-ig. 2048-ra minden országnak a jelenlegi CO₂-egyenértékes fogyasztásának 15-20%-át kell elérnie. A jogilag kötelező érvényű menetrendet felül lehet vizsgálni vagy gyor-sítani lehet minden országra vonatkozóan, a technológiai fejlődésre való tekintettel.

A korábbi elképzelések realizálásaként az F-ÜHG-k használatának csökkentése volt a célja az Európai Parlament és a Tanács 517/2014/EU rendelete megalkotásának, melynek III. sz. melléklete forgalomba hozatali tilalmakra vonatkozó rendelkezéseket tartalmaz, illetve az erre vonatkozó tiltásokat nem egyszerre, hanem időben tagoltan ve-zeti be az alábbiak szerint.

2020. január 1. napjától tilos forgalomba hozni azokat a kereskedel-mi célú hűtő- és fagyasztógépeket (hermetikusan zárt berendezések), amelyek 2500-as vagy annál nagyobb GWP-vel rendelkező HFC-ke-t tartalmaznak. E naptól szintén tilos forgalomba hozni azokat a hely-hez kötött hűtőberendezéseket, amelyek 2500-as vagy annál nagyobb GWP-vel rendelkező HFC-ke-t tartalmaznak, vagy ilyen gázokkal működnek, illetve amelyek működése ilyen gázokon alapul, kivéve a termékek -50 °C-os hőmérséklet alá történő hűtésére tervezett be-rendezéseket. 2020. január 1. napjától tilos forgalomba hozni azokat a hordozható beltéri légkondicionáló berendezéseket (hermetiku-san zárt, a végfelhasználó által egyik helyiségből a másikba átvihető rendszerek), amelyek 150-es vagy annál nagyobb GWP-vel rendelke-ző HFC-ke-t tartalmaznak. E naptól tilos a 150-es vagy annál nagyobb GWP-vel rendelkező HFC-ke-t tartalmazó extrudált polisztirolhabok (XPS) forgalomba hozatala, kivéve, ha erre a nemzeti biztonsági elő-

írásoknak való megfelelés érdekében van szükség.

2022. január 1. napjától tilos forgalomba hozni azokat a kereskedel-mi célú hűtő- és fagyasztógépeket (hermetikusan zárt berendezések), amelyek 150-es vagy annál nagyobb GWP-vel rendelkező HFC-ke-t tartalmaznak. E naptól tilos forgalomba hozni még a legalább 40kW kapacitású, kereskedelmi célú csoportaggregátos központi hűtőrend-szereket, amelyek 150-es vagy annál nagyobb GWP-vel rendelkező fluortartalmú üvegházhatású gázokat tartalmaznak, vagy ilyen gá-zokkal működnek, kivéve a kaszkádszerek felső fokozatú hűtő-körét, amelyekben 1500-nál kisebb GWP-vel rendelkező fluortartal-mú üvegházhatású gázok alkalmazhatók.

2023. január 1. napjától tilos a 150-es vagy annál nagyobb GWP-vel rendelkező HFC-ke-t tartalmazó egyéb habok forgalomba hozatala, kivéve, ha erre a nemzeti biztonsági előírásoknak való megfelelés ér-dekében van szükség.

2025. január 1. napjától tilos forgalomba hozni a 3 kg-nál kevesebb fluortartalmú üvegházhatású gázt tartalmazó osztott mono légkondi-cionáló rendszereket, amelyek 750-es vagy annál nagyobb GWP-vel rendelkező fluortartalmú üvegházhatású gázokat tartalmaznak, vagy ilyen gázokkal működnek.

A szivárgásvizsgálati kötelezettség elvégzésére vonatkozó szabályok

A Kormányrendelet 2019. március 15. napján hatályba lépett módo-sításának egyik kiemelt célja – más kifejezetten szakmai szempontok mellett – a vállalkozások adminisztrációs terheinek csökkentése. En-nek érdekében a jogszabály már az elektronikus ügyintézés helyezi előtérbe. Ezzel összhangban fontos változás, hogy egy-egy hűtőköri beavatkozással járó tevékenység akkor minősül elvégzettnek, amikor az erre vonatkozó jegyzőkönyv az Adatbázisban rögzítésre kerül. A munkavégzés és a jegyzőkönyv feltöltése közötti 8 napos határidő megszűnése a vállalkozások adminisztratív terheinek csökkentését eredményezi, hiszen a beavatkozást követően a „Klímagáz adatbázis” mobil applikáción keresztül a munkavégzéssel egyidejűleg is rögzíthető

a jegyzőkönyv. A szivárgásvizsgálatot komolyan kell venni, elmulasztása esetén a hűtőkör tulajdonosának jelentős bírsággal kell számolnia. A Hatóság által kiszabható klímavédelmi bírság mértéke berendezésenként, a berendezés névleges F-ÜHG töltetének minden megkezdett 1 tonna szén-dioxid-egyenértéke után 1000 forintot, de berendezésenként legfeljebb 500 000 forint.

Telepített szivárgásészlelő rendszer

A legalább 500 tonna CO₂-egyenértéknek megfelelő mennyiségű fluortartalmú üvegházhatású gázt tartalmazó alkalmazások üzemeltetőinek gondoskodniuk kell arról, hogy az alkalmazás fel legyen szerelve szivárgásészlelő rendszerrel, amely szivárgás esetén riasztja az üzemeltetőt vagy egy szervizelő vállalkozást, továbbá gondoskodniuk kell arról is, hogy a szivárgásészlelő rendszereket megfelelő működésük biztosítása érdekében legalább tizenkét havonta ellenőrizzék.

Alkalmazások tulajdonjogi helyzetének változása

Az üzemeltető, üzemeltető hiányában a tulajdonos az alkalmazások értékesítése esetén 8 napon belül köteles ezt a tényt az Adatbázisban is rögzíteni. Mindaddig, amíg az új tulajdonos által nem történik meg az alkalmazás átvétele, a felügyeleti díjfizetési kötelezettség az Adatbázis szerinti tulajdonost, üzemeltetőt – mint eladót – terheli.

Amennyiben a vevőként megjelölt üzemeltető 8 napon belül nem hagyja jóvá az átvételt, mulasztása esetén, az eladó 15 napon belül köteles csatolni a tulajdonos/üzemeltető változást alátámasztó dokumentumokat.

Az üzemeltető, tulajdonos a kérelmét a személyre szabott ügyintézési felületen (SZÜF) keresztül terjesztheti elő, melynek elérhetősége: <https://szuf.magyarorszag.hu/>. A Hatóság hatáskörébe tartozó ügyek a SZÜF felületén a „Mezőgazdaság, környezetvédelem” menüpontban érhetőek el.

Összefoglaló

A globális éghajlatváltozás veszélyezteti az ökoszisztémát, a mai és az utánunk jövő nemzedékek életfeltételeit. Az ember által kibocsátott üvegházhatású gázok jelenléte fokozza az üvegházhatást, a Föld átlaghőmérsékletének növekedését eredményezve, melynek következtében a földfelszín és az óceánok hőmérséklete is emelkedik.

Magyarország ökológiailag a legmagasabb sérülékenységi kockázatú térségek közé tartozik. A magyarországi átlaghőmérséklet növekedése közel másfélszer gyorsabb a globális klímaváltozás mértékénél.

A klímagázokra vonatkozó hazai szabályozás, valamint a Hatóság ellenőrző és monitoring tevékenységének célja a környezettudatos magatartás kialakítása és a fluortartalmú üvegházhatású gázok használatának nyomon követése, mely hozzájárul a klímagázokkal kapcsolatos tevékenységet végző piaci szereplők gazdasági folyamatainak fehéritéséhez és végső soron a klímaváltozás mérsékléséhez.

Jegyzetek

